

**TURMALÍN-SKAPOLITOVÉ POLOHY V MRAMORECH OLEŠNICKÉ SKUPINY MORAVIKA:
METAEVAPORITY NEBO LOŽNÍ INTRUZE OLIGOKLASITŮ ?**

V. Opletal¹, S. Houzar² a J. Leichmann¹

¹ Ústav geologických věd, PřF MU Brno, Kotlářská 2, 611 37 Brno, darn@email.cz, leichman@sci.muni.cz

² Mineralogicko-petrografické odd., Moravské zemské muzeum, Zelný trh 6, 659 37 Brno, shouzar@mzm.cz

Mramory se v olešnické skupině vyskytují ve dvou úrovních. Ve spodní části jednotky se vyskytují převážně kalcitické, grafitem bohaté mramory, zatímco pro svrchní část jednotky jsou typické zejména mramory dolomitické. Společným znakem obou skupin mramorů je výskyt minerální asociace Cal+Dol+Tr, která mramory olešnické skupiny odlišuje jak od níže metamorfovaných mramorů podložní skupiny Bílého potoka, tak i od nadložních, více metamorfovaných mramorů moldanubika.

Z dolomitických mramorů od Prosetína u Olešnice byly popsány ložní polohy jemnozrnných leukokratických hornin (tzv. oligoklasitů), které byly pokládány za diferenciáty granitu (Sekanina 1965). Tyto horniny byly při rekonstrukci lokality dokumentovány jako tři budinované polohy o mocnosti $\leq 0,5$ m uložené v mramorech konformně s foliací. Na jejich kontaktu s čistým dolomitickým mramorem nebyly zjištěny žádné primární kontaktní Mg-skarny, které jsou v takových případech pravidlem. Ani endokontakty nevykazují znaky typické pro intruzi magmatu jako např. zchlazené okraje, enklávy okolních hornin aj. Charakteristickým znakem studovaných hornin je jejich nehomogenita a pestré minerální složení. Mezi hlavní horninotvorné minerály patří plagioklasy (albit až andezín) a anhedrální zrna skapolitu (Me_{41-53} , Al/Si 0,53-0,58, Cl = 1,3-2,2 hm%), tvořící někdy zřetelné reliktů v andezínu. Mezi další primární minerály patří turmalín (dravit $\leq 1,8$ hm.% CaO), flogopit, ojedinělý křemen a kalcit. Sekundární je muskovit, vzniklý převážně ze skapolitu a plagioklasu, chlorit, klinozoisit a asi i pumpellyit-(Mg).

Výskyt „oligoklasitů“ s primárním skapolitem a dravitem může nasvědčovat tomu, že se spíše než o intruze granitoidních hornin může jednat o polohy původních evaporitů, jejichž složení bylo ovlivněno metamorfózou v amfibolitové facii, včetně výrazné retrogradní fáze, spojenou zejména se ztrátou SO_3 a částečně i NaCl (viz zatlačování skapolitu plagioklasem). Proti magmatickému nebo infiltračně-metasomatickému původu „oligoklasitů“ může svědčit také nepřítomnost titanitu, který je jinak v takových asociacích typomorfním minerálem. Je pravděpodobné, že výskyt metaevaporitů v olešnické skupině není omezen na jednu lokalitu, ale že půjde o jev regionální. Sedimenty s příměsí evaporitů s relativně vysokým obsahem Mg, Na, Cl a B tam byly nejspíše protolitem lokálně hojných dravit-skapolit-biotitických rul a zejména jemnozrnných albitů s dolomitem a křemenem, vždy dokonale konformních a tvořících provrášené polohy na styku mramorů a metapelitů i tenké polohy přímo v mramorech (Olešnice, Crhov). Zvýšenému obsahu halogenidů v některých výchozích sedimentech nasvědčuje i flogopit relativně bohatý F (až 1,78 hm. % F), který se často vyskytuje v některých typech mramorů. Mramory olešnické skupiny jsou součástí litologicky pestrého souboru hornin a obsahují lokálně hojnou příměs silikátů (převážně flogopit a tremolit). Dokládá to poměrnou blízkost zdroje klastického materiálu, zejména křemene a jílovitého podílu, pocházejícího ze starší, pravděpodobně kontinentální kůry. Zároveň častý výskyt grafitových poloh svědčí pro intenzivní biologickou aktivitu. Společný výskyt metaevaporitů+dolomitů by mohl indikovat prostředí příbřežní sebchy, zatímco vyšší obsah grafitu by nasvědčoval prostředí odpovídajícímu slaným maršům nebo aluviální sebchy. Podobné prostředí je předpokládáno i pro podobnou (meta)sedimentární sekvenci pestré jednotky moldanubika ve Waldviertelu a na Českokrumlovsku.

Sekanina, J. (1965): Vermiculit am Kontakt zwischen aplit und dolomit bei Prosetín (Nordteil der Schwarzwakuppel). Acta Univ. Carol., Geol., 2, 17-30.